

Аёл меросхўрлар (иккинчи мақола)

11:08 / 25.02.2020 1435

3. Ўғилнинг қизи, ўғил набиранинг қизи ва ҳоказо.

Бу бандда зикр қилинган меросхўрларнинг ҳолатлари олти хил бўлади:

Биринчиси:

Маййитнинг ортидан ўз қизи ёки ўғли ҳамда уларга тенг меросхўр қолмаганда ўғилнинг қизига мероснинг ярми тегади.

Мисол учун, маййитнинг ортидан отаси, онаси ва ўғлининг қизи қолса, ўғилнинг қизига ярим, онага олтидан бир ва фарз соҳиби ҳамда асаба сифатида отага қолган мерос тегади.

Иккинчиси:

Маййитнинг ортидан ўз қизи ёки ўғли ҳамда уларга тенг меросхўри қолмай, иккита ёки ундан ортиқ ўғилнинг қизи қолса, уларга мероснинг учдан иккиси тегади.

Мисол учун, маййитнинг ортидан отаси ва ўғлининг икки қизи қолса, ўғилнинг икки қизига учдан икки ва отага фарз соҳиби ҳамда асаба сифатида қолган мерос тегади.

Учинчиси:

Үғилнинг қизлари үғилнинг үғиллари билан бирга асабага айланадилар. Бунда уларга «бир эркакка икки аёл ҳиссаси» қоидаси асосида мерос бўлинади.

Мисол учун, майитнинг ортидан үғилнинг қизи ва үғилнинг үғли қолса, иккиси орасида «бир эркакка икки аёл ҳиссаси» қоидаси асосида мерос бўлинади.

Тўртинчиси:

Майитнинг ортидан битта ўз қизи ва үғилнинг қизи қолса, үғилнинг қизига олтидан бир мерос тегади.

Мисол учун, майитнинг ортидан ўз қизи ва үғлиниң қизи қолган бўлса, ўз қизига мероснинг ярми, үғилнинг қизига олтидан бири тегади. Үғилнинг қизига теккан бу олтидан бир меросни учдан иккени «мукаммал қилувчи» деб номланади. Маълумки, майитнинг ортидан қолган иккита қизга учдан икки мерос тегади. Үғилнинг қизи ҳам қизнинг ўрнида. Битта ўз қизи ва битта үғилнинг қизи икки қизнинг ўрнига ўтади ва улар учдан икки ҳисса меросга ҳақли бўладилар. Аммо ёлғиз қизга мероснинг ярми тегиши аниқ. Майитнинг үғлиниң қизи унинг ўз қизи ўрнида бўлмайди, шу сабабдан унга учдан иккени тўлдириш учун ўз қизи олган яримга қўшимча равишда олтидан бир берилади. Шунда майитнинг ўз қизи ва қиз набираси олган жами улуш оятда айтилган учдан иккига teng бўлади.

Бешинчиси:

Үғилнинг қизи үғил томонидан ҳажб қилинади.

Мисол учун, майитнинг ортидан унинг үғли ва үғлиниң қизи қолса, мероснинг ҳаммаси үғилга тегади. Үғилнинг қизига ҳеч нарса тегмайди.

Олтинчиси:

Үғилнинг қизини икки ва ундан ортиқ ўз қизи ҳажб қиласди. Бу ҳолда үғилнинг қизи меросдан ҳеч нарса олмайди.

Аммо үғилнинг қизи билан бирга ўзи билан тенг даражадаги ёки ундан паст даражадаги эркак набиралардан бўлса, үғилнинг қизи улар билан бирга асаба сифатида мерос олади. Бунда «бир эркакка икки аёл ҳиссаси» қоидаси асосида мерос бўлинади.

Баъзи мисоллар:

1. Маййитнинг ортидан қизи, ўғлининг қизи ва отаси қолди. Бунда:

Қизига ярим;

Ўғилнинг қизига олтидан бир;

Отага фарз соҳиби сифатида олтидан бир ва асаба сифатида қолган мероснинг ҳаммаси тегади.

2. Маййитнинг ортидан ўғилнинг қизи ва ўғилнинг ўғли қолди. Бунда:

Икковлари меросни «бир эркакка икки аёл ҳиссаси» қоидаси асосида бўлиб оладилар.

3. Маййитнинг ортидан қизи, ўғлининг қизи ва ўғилнинг ўғлининг ўғли – чевараси қолди. Бунда:

Қизга ярим;

Ўғилнинг қизига олтидан бир;

Ўғилнинг ўғлининг ўғлига қолгани тегади.

4. Бир аёл вафот этиб, ортидан эри, отаси, онаси, қизи, ўғлининг қизи ва ўғлининг ўғли қолди. Ҳисоб-китоб тартиби тушунарли бўлиши учун меросхўрларга тегадиган улушнинг миқдори ва тегишли оятларни келтириб ўтамиз:

Эрга мероснинг тўртдан бири («Агар уларнинг (хотинларингизнинг) боласи бўлса, сизга улар қолдирган нарсанинг чораги»);

Отага олтидан бири («Агар у(маййит)нинг боласи бўлса, у қолдирган нарсадан ота-онасининг ҳар бирига олтидан бир»);

Онага олтидан бири («Агар у(маййит)нинг боласи бўлса, у қолдирган нарсадан ота-онасининг ҳар бирига олтидан бир»);

Қизга ярми («Агар битта (аёл) бўлса, унга ярми»).

Ўғлининг қизи ва ўғлининг ўғлига ҳеч нарса йўқ. Чунки меросдан ҳеч нарса қолмади. Бу масалада ўғилнинг қизи ўз биродари билан бирга асаба бўлиб қолди. Агар биродари бўлмагандан, олтидан бирни олар эди. Биродари уни меросдан маҳрум қилганлиги учун бу биродар «машъум биродар» деб аталади.

(Давоми бор)

«Ҳадис ва ҳаёт» китобидан